

Van Q-koorts tot COVID-19

Het complexe herstel na infectieziekten

Al voordat COVID-19 de wereld wakker schudde, beslisten Harry van Goor* en Alfons Olde Loohuis* en hun respectieve achterban, E-Infuse en [Q-support](#), de krachten te bundelen om het langdurige herstel na infectieziekten meer onder de aandacht te brengen. Ingehaald door de actualiteit kreeg het thema de hoogste prioriteit met als resultaat dat vanaf oktober de online cursus *De zorg rondom postinfectieuze klachten: van Q-koorts naar COVID-19* beschikbaar is voor huisartsen, bedrijfsartsen en andere geïnteresseerde zorgprofessionals die te maken kunnen krijgen met het complexe ziektebeeld na een infectieziekte.

COVID-19 is een zogeheten zoönose, een ziekte die van dier op mens is overgesprongen. Het is niet de eerste, en zal zeker niet de laatste infectieziekte zijn die ons treft. We moeten ons dus voorbereiden op een toekomst, waarin we infectieziekten en de gevolgen ervan, begrijpen en waaraan we het hoofd kunnen bieden. De lessen die ziektes als Q-koorts en SARS ons geleerd hebben, zijn een belangrijke leidraad voor hoe we kunnen voorkomen dat we in dezelfde valkuil lopen als bij het begin van de Q-koorts epidemie. De nazorg en begeleiding van patiënten was zo versnipperd, dat het lange tijd duurde voor de patiënten de erkenning en hulp kregen die zo noodzakelijk was.

Olde Loohuis vertelt geschokt te zijn toen hij de postinfectieuze gevolgen zag van Q-koorts.

Alfons Olde Loohuis

Mensen die actief in het leven stonden, werden patiënten die het liefst om 9 uur 's avonds naar bed gingen. Langzaam werd ook duidelijk dat Q-koorts niet alleen chronische vermoeidheid gaf, maar bijvoorbeeld ook immuniteitsproblemen en frequente luchtweginfecties. Naast de lichamelijke klachten speelden werkgerelateerde klachten, en mentale en cognitieve problemen een belangrijke rol in de nazorg. “Er ontstond een postinfectieus problemenpakket, dat alle beroepsgroepen aanging,” aldus Olde Loohuis. “De problemen zijn per patiënt verschillend, dus is het van belang dat de verschillende disciplines met elkaar in contact blijven en opgedane kennis delen. Als iedereen op zijn eigen eiland blijft zitten, zullen die problemen niet opgelost worden.”

Ten tijde van Q-koorts bleek dat de periode na een infectieziekte voor velen onbekend terrein is. Door de geringe kennis over (zoönotische) infectieziekten kan keer op keer een grote leegte ontstaan in de nazorg voor patiënten die een dergelijke infectie hebben doorgemaakt. De nazorg blijft een ondergesneeuwd thema in de extramurale zorg. Patiënten hebben veel vragen en het is van belang dat we het hulpaanbod daarop afstemmen. Olde Loohuis is er inmiddels van overtuigd dat het aantal artsen en specialisten dat zich geconfronteerd ziet met het postinfectieuze ziektebeeld nu drastisch zal toenemen door de verwachte toeloop van patiënten die een COVID-19 infectie hebben doorgemaakt. Reden genoeg om naar manieren te zoeken om de ervaring, opgedaan door Q-koorts, op grotere schaal te verspreiden.

De samenwerking tussen Q-support en E-Infuse kan dan ook gerust een gelukkige samenloop van omstandigheden genoemd worden. E-Infuse ontwikkelt met veel succes online cursussen in opdracht van derden, maar besluit ook om zelf initiatief te nemen en externe

samenwerkingspartners te gaan zoeken. Juist op dat moment kruisen de wegen van Van Goor en Olde Loohuis elkaar en ziet het plan om een online cursus over infectieziekten in te richten het daglicht.

E-Infuse ontwikkelt online cursussen vanuit het idee dat er gekeken wordt naar wat er ontbreekt aan discipline-overstijgend onderwijs dat relevant is voor de dagelijkse praktijk van een brede doelgroep. Van Goor: “De cursussen hebben tot doel wetenschappelijk onderbouwde kennis over te brengen, waarbij het van belang is dat deelnemers de kennis en vaardigheden die ze vandaag leren, morgen kunnen toepassen.” De online cursussen kenmerken zich door co-creatie: én samenwerkend leren én samen leren op basis van interactie. Dit leren kan op allerlei manieren, waarbij waarschijnlijk de eerste reflex zal zijn om dit intra-professioneel op te pakken. De cursussen worden echter interessanter naarmate meer verschillende beroepsgroepen elkaar vinden rond een bepaald thema om vervolgens kennis en ervaringen uit te wisselen. Door elkaar vragen te stellen en samen naar antwoorden te zoeken, breng je verdieping aan in de materie.

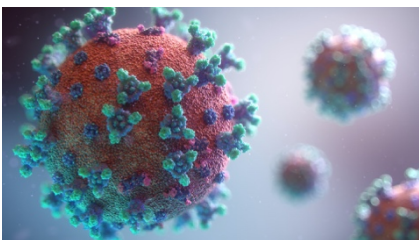

Harry van Goor

De insteek voor de cursus *De zorg rondom postinfectieuze klachten: van Q-koorts naar COVID-19* is kennis en kunde opdoen over postinfectieuze klachten, waarbij de aanwezige kennis rond Q-koorts en de ziekte van Lyme, opgedaan door Q-support, de uitgangspunt vormt. Er is ook een belangrijke rol weggelegd voor inzicht in de *patient journey*: de weg die de patiënt moet afleggen in de nasleep van een infectie. Een reis waarop hij naar alle waarschijnlijkheid in contact komt met een verscheidenheid aan disciplines binnen de gezondheidszorg zoals een psycholoog, een diëtist, een fysiotherapeut, een verzekeringsarts of een Arboarts, en waarbij dan een ter zake deskundige als reisleider zeker in het verleden geen overbodige luxe is gebleken.

In de online cursus gaat veel aandacht uit naar Q-koorts en de ziekte van Lyme, maar COVID-19 komt uiteraard ook aan bod. Want alhoewel bekend is dat een groot percentage van deze infectieziekten niet al te ernstig verlopen, hebben Van Goor en Olde Loohuis inmiddels genoeg signalen gekregen om te veronderstellen dat COVID-19 een vergelijkbare weg zal volgen als Q-koorts.

COVID-19 heeft ons behoorlijk met de neus op de feiten gedrukt: onze ogenschijnlijke goed georganiseerde gezondheidszorg kon danig verstoord raken door wat een heel gewone virusuitbraak leek. COVID-19 roept nog steeds veel vragen op, maar door de kennis uit de Q-koorts periode toe te passen in de cursus, komen generieke concepten aan het licht die de basis vormen om meer over het ziekteverloop na een COVID-19 infectie te leren. “In de cursus zal vooral de nadruk liggen op de onderwerpen en de problemen die zoönosen gemeenschappelijk hebben. Er wordt stil gestaan bij de fysieke, mentale en sociale gevolgen van een infectieziekte en de impact die deze heeft op het dagelijks functioneren, de sociale contacten en de positie op de arbeidsmarkt. COVID-19 als thema toevoegen aan de cursus is een spannend experiment. We hebben nog weinig kennis over de periode nadat iemand de ziekte heeft doorgemaakt, waardoor niet alleen de deelnemers maar ook de ‘experts’ mee op zoek gaan naar antwoorden op de vragen die leven. De docent/expert is onderdeel van het team en in dit geval eigenlijk

dus ook een van de deelnemers. “Er ontstaat als het ware een bijzondere, online, vorm van team based learning, ” vertelt Van Goor. “Het is verheugend dat een grote groep experts zich bereid heeft getoond mee te denken en adviezen te geven om de cursus op te zetten”, vult Olde Loohuis aan. “En in de wetenschap dat veel gezondheidsmedewerkers ook getroffen zijn door COVID-19, verwachten we dat de onderlinge discussie stevig aangewakkerd zal worden.” Uiteraard zal er voldoende aandacht zijn voor de manier waarop het kenmerkende, postinfectieuze, klachtenpatroon herkend kan worden, en hoe dit te behandelen. Hiervoor zal het Q-support model als voorbeeld dienen: rond de patiënt wordt een grote groep mensen ingeschakeld voor de nazorg, een groep waarin niet alleen medisch specialisten, maar ook fysiotherapeuten, maatschappelijk werkers, en vrienden een belangrijke rol spelen. De beoogde doelgroep kan heel breed zijn, en de cursus heeft dus een hoog ‘just in time’ gehalte: vandaag geleerd, morgen toepassen. Dat gezegd hebbende, verwachten zowel Van Goor als Olde Loohuis dat er veel animo zal zijn vanuit de verschillende beroepsgroepen. De interactie en het samen leren zullen tot nieuwe inzichten leiden die van belang zijn voor het ontginnen van het onbekende terrein dat er ligt na een infectieziekte. En een ding is zeker: de cursus brengt in ieder geval een belangrijke les uit de Q-koorts periode in praktijk, in de woorden van Olde Loohuis: “Breek af en toe eens door een schotje in de gezondheidszorg!”

Alfons Olde Loohuis
Huisarts en medisch adviseur Q-support en C-support

Eva Hartman
Huisarts en medisch adviseur Q-support

Mariken Oelen
Communicatie adviseur E-Infuse

Harry van Goor
Hoogleraar Chirurgieonderwijs, Radboudumc Nijmegen, voorzitter bestuur stichting E-Infuse